

Ptaki zimujące w Polsce

Ważną funkcją życiową wielu ptaków są wędrówki, dzięki którym mogą one przenosić się do bardziej im odpowiadających klimatów w różnych porach roku. Ptaki, które latem wysiadują jaja na północy, jesienią, kiedy zaczyna robić się zimno i brakować pożywienia, udają się na południe. Na wiosnę wracają do swoich wcześniejszych miejsc lęgowych. Najbardziej znanym ptakiem wędrownym jest jaskółka, a najdalej wędruje jaskółka przybrzeżna (w ciągu roku przemierza 35 000 kilometrów). Ptaki wędrowne mogą pokonywać krótkie dystanse z północy na zachód Europy (rudzik, czajka, skowronek) lub duże odległości z Europy do Afryki (bocian biały, jaskółka, wilga, jerzyk).

Ptaki osiadłe, które przez cały rok przebywają na tym samym terenie (gniazdują, wyprowadzają lęgi, zimują), czasem w okresie jesienno-zimowym wybierają się na lokalne wędrówki w celu zdobycia pokarmu. Należą do nich dzięcioły, trznadłe, większość sów, dzwońce, guszce, sroki, kuropatwy i cietrzewie. Jemiołuszki, które są u nas gatunkiem przelotnym i tylko nieliczne zimują, udają się na krótkie wędrówki. Mogą pojawiać się na pewnych obszarach w jednym roku, a w następnym już tam nie przylatują. Wiele gatunków ptaków w okresie zimowym może występować w większej liczbie, np. gile, czyżyki, gawrony. Są to ptaki lęgowe z Polski, a ponadto zimą przylatują także ptaki z północnej i wschodniej Europy.

Na północno-wschodnich obszarach Polski jest znacznie mniej osiadłych ptaków niż w innych rejonach. Oprócz tego odnotowuje się tam przyspieszone terminy wędrówek. Na zaśnieżonych polach można spotkać wielogatunkowe stada składające się z trznadli, dzwońców, szczygłów, makolągów, skupiające się wokół różnego rodzaju chwastów, których nasiona stanowią podstawę ich żywienia. Przykładem ptaka częściowo wędrownego jest trznadla (*Emberiza citrinella*), występujący prawie w całej Europie. Stada tych ptaków można spotkać w okresie żniw na polach, gdzie zbierają rozrzucone ziarna. Jesienią tylko część populacji odlatuje na zachód Europy lub w rejony śródziemnomorskie. Reszta pozostaje w swoich gniazdowiskach, głównie na południu naszego kraju. Zimą trznadle najczęściej nocują wspólnie w gęstych krzewach, a do karmnika przylatują po nasiona zbóż (prosa, owsa, pszenicy).

Innym przykładem ptaka częściowo wędrownego jest dzwonec (*Carduelis chloris*), gniazdujący w całej Europie, spotykany często w parkach i ogrodach w miastach i we wsiach oraz na skrajach lasów, gdzie buduje gniazda na drzewach lub krzakach na wysokości jednego lub dwu metrów nad ziemią. Słonecznik i orzeszki arachidowe (niesłone) mogą

zwabić dzwońca do karmnika. Dzwonce zachowują się w karmniku dość agresywnie i odganiają wróble oraz sikorki. Tylko stada z rejonów północnych i północno-wschodnich przenoszą się na zimę do Europy środkowej i południowej.

Jesienią i zimą w parkach miejskich i na opuszczonych parcelach można spotkać szczygła (*Carduelis carduelis*) wydziobującego nasiona z chwastów. Ulubionym przysmakiem tego ptaka są nasiona łopianu i ostów. Dzięki długiemu spiczastemu dziobowi, przypominającemu pęsetę, ma on dostęp do nasion, których nie mogą wydziobać inne ptaki. Część szczygłów odlatuje na zimę do zachodniej Europy, gdzie panuje łagodniejszy klimat. Te, które zostają, chętnie przylatują do karmników z wyłożoną mieszanką mniejszych nasion.

Kwiczół (*Turdus pilaris*) to ptak również częściowo wędrowny (w Europie Środkowej). Gniazduje w koloniach, ale nie buduje gniazd blisko siebie. Na terenie Polski można go spotkać częściej w porze wędrówek (głównie we wrześniu i październiku) niż w okresie lęgowym. Całe stada tych ptaków przylatują do nas jesienią ze Skandynawii. Zimą kwiczoły często łączą się w grupy z drożdżnikami i z głośnym krzykiem żerują na polach i łąkach. Spotkać je można na krzewach jarzębiny, głogu i dzikiej róży. Kiedy brakuje owoców, przenoszą się do ogrodów i parków, gdzie jest cieplej i można znaleźć pożywienie w karmniku.

W okresie zimowym można zobaczyć w niektórych regionach Polski jemiółuszki (*Bombycilla garrulus*). Jest to gatunek przelotny. Europejskie populacje wędrują w kierunku południowo-zachodnim (do Francji i na Bałkany), gdy jednak znajdą wystarczającą ilość pokarmu, zatrzymują się na dłużej. W trakcie wędrówek jemiółuszki zjadają w dużych ilościach jagody głogu, tarniny, jemioly, dzikiej róży, cisu, jarzębiny i jałowca. W Polsce są objęte ścisłą ochroną.

Częstym bywalcem karmników jest rozpowszechniona w całym naszym kraju sikorka bogatka (*Parus major*), należąca do gatunków osiadłych. W lecie żyje w lasach i parkach, a zimą przylatuje w pobliże siedzib ludzkich. Żywi się głównie owadami (motylami we wszystkich stadiach rozwoju, chrząszczami) oraz nasionami roślin oleistych. Można ją spotkać w małych stadach, składających się z innych gatunków sikor, raniuszków i pełzaczy. Stałe dokarmianie sprawia, że często zamieszkuje ogrody.

W temperaturze powyżej zera większość ptaków nie ma problemów ze znalezieniem pożywienia. Jedynie sierpówki, wróble i miejskie gołębie muszą liczyć na pokarm podawany przez ludzi. W ostatnich latach człowiek wywierając wpływ na środowisko, znacznie ograniczył bazę pokarmową dla wielu zwierząt. Dokarmiając ptaki, można złagodzić skutki niekorzystnych zmian w przyrodzie.

autor tekstu:

dr nauk biologicznych Maria Turoń

źródło zdjęcia:

[Zdjęcia ptaków- Puszczy Niepołomickiej](http://www.fotoptak.vot.pl)